

Zbiór elementów, które powinny bądź mogłyby wpłynąć na ostateczny kształt projektu, a związane są nie z istotą samego projektu, ale jego lokalizacją, należy określić w procesie analiz sytuacyjnych zwanych **rozpoznaniem uwarunkowań projektowych**. Uwarunkowania te najprościej jest podzielić na dwie grupy zagadnień - na **uwarunkowania wewnętrzne** i **uwarunkowania zewnętrzne** (rozpatrywane w odniesieniu do terenu projektowania).

■ Uwarunkowania wewnętrzne to będą te wynikające z samej działki, na której realizowany ma być projekt – jej wielkość, ukształtowanie, nasłonecznienie, poziom wód gruntowych, itd.

■ Uwarunkowania zewnętrzne to będą uwarunkowania wynikające z otoczenia działki – lokalizacji w strukturze wyższego stopnia (kwartał, dzielnica, miasto, region, ...). Rozpatrujemy w nich otoczenie i stopień jego oddziaływania na teren objęty projektem - sąsiedztwo funkcjonalne, otoczenie komunikacyjne, i tym podobne różnorakie elementy oddziałujące pozytywnie jak i negatywnie na nasze zadanie projektowe.

Każda praca nad projektem powinna rozpocząć się od rozpoznania uwarunkowań projektowych, czyli obiektywnych czynników, które będą, mogą, lub powinny wpłynąć na ostateczny kształt rozwiązania projektowego. Ważne przy tym jest, aby wykonując analizy starać się nadać im możliwie obiektywny charakter. Nawet, gdy zapisujemy nasze subiektywne oceny, powinniśmy wyraźnie je klasyfikować i kategoryzować, tak jakbyśmy wykonywali je dla kogoś innego. Proszę pamiętać, że nie powinno się na tym etapie podejmować decyzji projektowych. Należy rozpoznać (zauważyć) występowanie danej cechy, ale to, w jaki sposób i czy w ogóle zostanie ona wykorzystana w projekcie powinno być elementem kolejnego etapu, czyli projektu właśnie.

Rozpoznanie uwarunkowań projektowych, zakres i tematyka przeprowadzonych analiz, powinny być dostosowane do konkretnej sytuacji i problematyki projektu i mogą bardzo różnić się w poszczególnych przypadkach. Wpływać na to będzie zarówno temat zadania projektowego jak i nasycenie obszaru objętego projektem i jego otoczenia wartościami przyrodniczymi, kulturowymi, społecznymi, gospodarczymi, itd.

ROZPOZNANIE WEWNĘTRZNYCH UWARUNKOWAŃ PROJEKTOWYCH

Jak zostało powiedziane, **uwarunkowania wewnętrzne** obrazują uwarunkowania wynikające z obszaru położonego wewnątrz granic opracowania. Teren, na którym realizowany jest jakikolwiek projekt, ma określone cechy, które mogą a nawet powinny wpłynąć na ostateczne rozwiązanie. Projekt na terenie urozmaiconym powinien różnić się od tego na terenie płaskim. Występowanie wód powierzchniowych - jezioro, staw, potok, nie może nie wpływać na kształt projektu. Spadki, istniejąca roślinność, nasłonecznienie, nośność gruntu, itp. elementy w naturalny sposób oddziałują na projekt, i powinny być przez architekta uwzględnione. Zanim przystąpimy do projektowania musimy dobrze poznać miejsce, w którym przyjdzie nam działać, dowiedzieć się, jakie uwarunkowania niesie to miejsce ze sobą.

W naszym przypadku wewnętrzne uwarunkowania projektowe będą przede wszystkim wynikały z ukształtowania i zagospodarowania terenu objętego projektem i powinny zawierać następujące elementy:

1. Rozpoznanie rzeźby i charakterystycznych form ukształtowania terenu:

- a - zobrazowanie rzeźby terenu (najlepiej w formie barwnej hipsometrii);
- b - wyznaczenie linii grzbietowych (działu wód);
- c - wyznaczenie linii cieków wodnych;
- d - zidentyfikowanie istotnych, charakterystycznych form ukształtowania (terenu takich jak wody powierzchniowe, wzgórze, jary, wąwozy, itp.).

Ad 2a Istniejąca zabudowa może być różnorodnie oceniana w zależności od zamierzenia projektowego. Ten sam budynek może być wartościowym obiektem w przypadku uzupełniania zabudowy na danym obszarze, albo elementem do usunięcia gdybyśmy realizowali lotnisko.

2. Rozpoznanie istotnych elementów istniejącego zagospodarowania i użytkowania terenu:

- a - zabudowa (istniejące budynki najlepiej z rozpoznaniem ich funkcji i rozróżnieniem stanu technicznego);
- b - zieleń i inne wartościowe elementy przyrodnicze (szczególnie zieleń wysoka z rozpoznaniem wartościowych drzew oraz wartościowe / cenne przyrodniczo obszary);
- c - inne istotne elementy zagospodarowania terenu.

Ad 2b Dobrym przykładem ilustrującym wspomnianą problematykę mogą być wydmy. Łatwo zrozumieć, że te piaszczyste obszary powinny być objęte ochroną i zostać wyłączone spod zabudowy.

3. Wyznaczenie obszarów ograniczonej przydatności pod zabudowę:

- a - obszary spadków o dużym nachyleniu (np. ponad 20%);
- b - obszary znaczących spadów o nachyleniu północnym (i zbliżonym);
- c - inne obszary ograniczające lub eliminujące zabudowę.

Ad 3a,b Można przyjąć, że teren o spadkach do 5% nie sprawia problemów projektowych, spadki 5 – 10% stawiają pewne ograniczenia – szczególnie w przypadku stoków północnych, spadki 10-15% niosą ograniczenia również w stosunku do stoków południowych a spadki powyżej 20% praktycznie eliminują zabudowę.

4. Waloryzacja kompozycyjna terenu:

Należy rozpoznać czy występują i zlokalizować:

- a - wnętrza i zespoły krajobrazowe;
- b - osie kompozycyjne przestrzeni;
- c - punkty i ciągi widokowe.

Ad 5 W znaczącym zakresie problematyka ta została poruszona we wcześniejszych punktach (np. zabudowa). Wydaje się jednak, że należało wyodrębnić ten punkt ze względu na wagę wyróżnionych tu elementów. Obiekty zabytkowe, strefy ochrony archeologicznej, tereny (nawet niegdysiejszych) cmentarzy i tym podobne pozostałości działalności człowieka, naszej historii, są jednymi z najważniejszych uwarunkowań projektowych. Przykładowo obszar Westerplatte na trwałe (kilka stuleci?) zapisał się, jako miejsce związane z wybuchem II Wojny Światowej i nie sposób (nie wolno) podejmować jakichkolwiek działań w tamtej przestrzeni bez odniesienia do (świadomości) tamtych wydarzeń.

5. Uwarunkowania kulturowe:

- a – obiekty i zespoły o wartościach kulturowych (zespoły, założenia, obiekty i obszary zabytkowe);
- b – inne elementy objęte / postulowane do objęcia ochroną dziedzictwa kulturowego.

ROZPOZNANIE ZEWNĘTRZNYCH UWARUNKOWAŃ PROJEKTOWYCH

Teren, na którym powstaje projekt, ma określoną lokalizację w strukturze miasta, a chyba jest oczywiste, że inaczej należy projektować (innych szukać form, rozwiązań) w centrum miasta, a inaczej na obrzeżach. Odmianą sytuacją projektową stwarza sąsiedztwo morskiego brzegu i plaży, a inną sąsiedztwo terenów przemysłowych, itd. Wszędzie tam można i należy zrobić dobry projekt, ale nie może on być dobry, jeżeli nie zostaną rozpoznane i uwzględnione uwarunkowania wynikające z bliższego a często i dalszego sąsiedztwa. Ten typ uwarunkowań będziemy nazywali **uwarunkowaniami zewnętrznymi**.

Standardowe rozpoznanie uwarunkowań zewnętrznych (w stosunku do terenu objętego projektem) powinno zawierać następujące elementy:

6. Rozpoznanie danej lokalizacji w strukturze całego miasta.

Generalne ustalenia wynikające z planu całego miasta:

- a - dominująca funkcja danej dzielnicy;

- b - stopień oddziaływania ośrodka centralnego,
- c - występowanie i stopień oddziaływania ośrodków stopnia pośredniego – ośrodki dzielnicowe, centra handlowe pozastrukturalne;
- d - występowanie i stopień oddziaływania elementów o znaczeniu ogólnomiejskim i regionalnym – porty żeglugowe i lotnicze, targi krajowe i międzynarodowe, znaczące ośrodki nauki i kultury, itp.;
- e - przebieg i stopień oddziaływania głównych tras wjazdowych, tranzytowych, szybkiego ruchu.

Ad 6 Być może tylko niektóre z wymienionych obok elementów dadzą się przedstawić graficznie w opracowaniach projektowych. Ważne jednak jest, aby dokonać tego rozpoznania gdyż może ono silnie wpływać na późniejszą koncepcję projektową.

7. Rozpoznanie sąsiedztwa funkcjonalnego.

Uwarunkowania płyną z bezpośredniego sąsiedztwa:

- a – rozpoznanie funkcji, które są realizowane na sąsiednich terenach;
- b – rozpoznanie, które z sąsiadujących funkcji oddziałują na analizowany obszar;
- c – określenie stopnia w jakim sąsiadująca funkcja oddziałuje na analizowany obszar.

Ad 7 Funkcja, która jest realizowana na sąsiadującym terenie może bardzo znacząco oddziaływać na rozpatrywany teren. Na przykład może generować migracje mieszkańców lub na odwrót – eliminować je.

8. Rozpoznanie sytuacji komunikacyjnej:

- a - rozpoznanie tras komunikacji kołowej, szczególnie zbiorowej, występującej w sąsiedztwie analizowanego terenu – SKM, tramwaj, ulice (z układu podstawowego) z rozpoznanie ich klas;
- b – rozpoznanie, które z występujących w sąsiedztwie dróg możemy wykorzystać do skomunikowania obszaru objętego projektem, a które nie;
- c – określenie, w których miejscach możemy włączyć komunikację kołową analizowanego terenu (układ obsługujący) do system komunikacji ogólnomiejskiej (podstawowego).

Ad 8 Rozpoznanie sytuacji komunikacyjnej wchodzi właściwie w skład rozpoznania sąsiedztwa funkcjonalnego jednak, ze względu na to jak silnie komunikacja oddziałuje na strukturę miasta, ta grupa zagadnień została wyszczególniona w osobnym punkcie.

9. Rozpoznanie najistotniejszych elementów dla danej lokalizacji:

- a - punkty generujące ruch pieszy: przystanki komunikacji zbiorowej, usługi wyższego szczebla, itp.;
- b - inne najistotniejsze elementy wynikające z analizy.

10. Zasięg oddziaływania poszczególnych elementów:

- a - izochrony dojść;
- b - zasięg stref redukcyjnych.

Prezentowane analizy powinny charakteryzować się czytelnością i wyrazistością – proszę pamiętać, że oglądane będą z kilku metrów. Zastosowane symbole niech sugerują swoje znaczenie. Dobrze by było, aby zastosowane oznaczenia odzwierciedlały zarówno rangę danej cechy - na ile jest ona istotna wśród pozostałych wyróżnionych cech analizowanego terenu, jak i jej „wyskalowanie” - odpowiadające natężeniu tej cechy w zaznaczanym elemencie. Po prostu ważniejsze informacje powinny „rzucić się w oczy.”

Na koniec kilka przykładów samotłumaczących się oznaczeń ;-)

